

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כ, תשכ"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כ, תשכ"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

יפה בראש וישברנו, והרי זו פעולה מקבילה, מבחינת חומרותה ותוצאותיה, להשקאת רעל.

ואגב, רשב"ג וראב"ע אינם היחידים המפרשים יניא = ישבור. גם הנגיד ורמב"ע הבינוהו כך. דב ירדן הבחין בה בשירי הנגיד והעלה כמה ציונים במילונו לשירתו (דיואן שמואל הנגיד, ירושלים תשכ"ו, עמ' 433). רמב"ע שר בשיר חשק: למה יניאון לבבי למה (רמב"ע, עמ' רסא, ח).

(המשך יבוא)

אבא בנדויד

שְׁתִּילָה וּלֹא "הַשְׁתִּילָה"

בתלמוד ובמדרש יש הבחנה ברורה בין נטיעה, שאינה אלא נעיצה וקביעה בקרקע (נוטעים גם מסמרים, או יתדות של אוהל, ולא "שותלים"), לבין שתילה, שהיא לאחר עקירה ממקום אחר: *transplantation*. נוטעים נטע רך, או פנה, אבל שותלים שתיל, שפבר גדל ונתחזק במקום אחר. לפיכך השתילה נחשבת משובחת ובטוחה יותר מן הנטיעה. ואלה דבריהם (בבלי עבודה זרה יט ע"א למטה):

והיה כעץ שתול על פלגי מים (תהלים א, ג) — אמרי דבי (=אומרים של בית) רבי ינאי: "כעץ שתול", ולא כעץ נטוע; כל הלומד תורה מרב אחד, אינו רואה סימן ברכה לעולם.

ופירש רש"י :

שתול — נעקר מכאן וחזר ונשתל במקום אחר ;

נטוע — מעיקרו, ולא זו משם לעולם.

כלומר, כעץ שתול יעשה תלמיד את עצמו : לילך וללמוד מכל

אדם ; ולא כעץ נטוע : להשתקע לפני רב אחד.

עד כאן לשון רש"י.

מילון בן־יהודה מביא את דברי רש"י בלבד, ולא את העיקר, את דברי התלמוד עצמו. והיא צרה צרורה במילונים העבריים, שהם נמנעים מלהביא את ההבחנות שבין הנרדפים, אף על פי שיש על כך שפע של חומר במקורותינו וגם במחקרים מיוחדים מן המאה שעברה. למען האמת צריך לומר, שבמקרא עצמו אין הבחנה זו ברורה, ונראה, שאין השתילה שבמקרא אלא מקבילה ספרותית־פיוטית לנטיעה, מפני ששתילה (ולא „נטיעה“) נוהגת גם בשאר הלשונות השמיות. אבל בתלמוד, כאמור, נתגבשה הבחנה חותכת, והיא מובאת גם במדרש תהלים לאותו פסוק ובילקוט שמעוני. גם בכמה מן הדוגמות המובאות במילון בן יהודה מוזכר במפורש : עוקר ושותל, עקרן לשותלן, עוקרה ומביאה ושותלה. הווי אומר, שתילה היא גמר מלאכה של transplantation. מה אפוא צורך ב„השתלה“, אם שתילה היא שנתייחדה לכך ?